

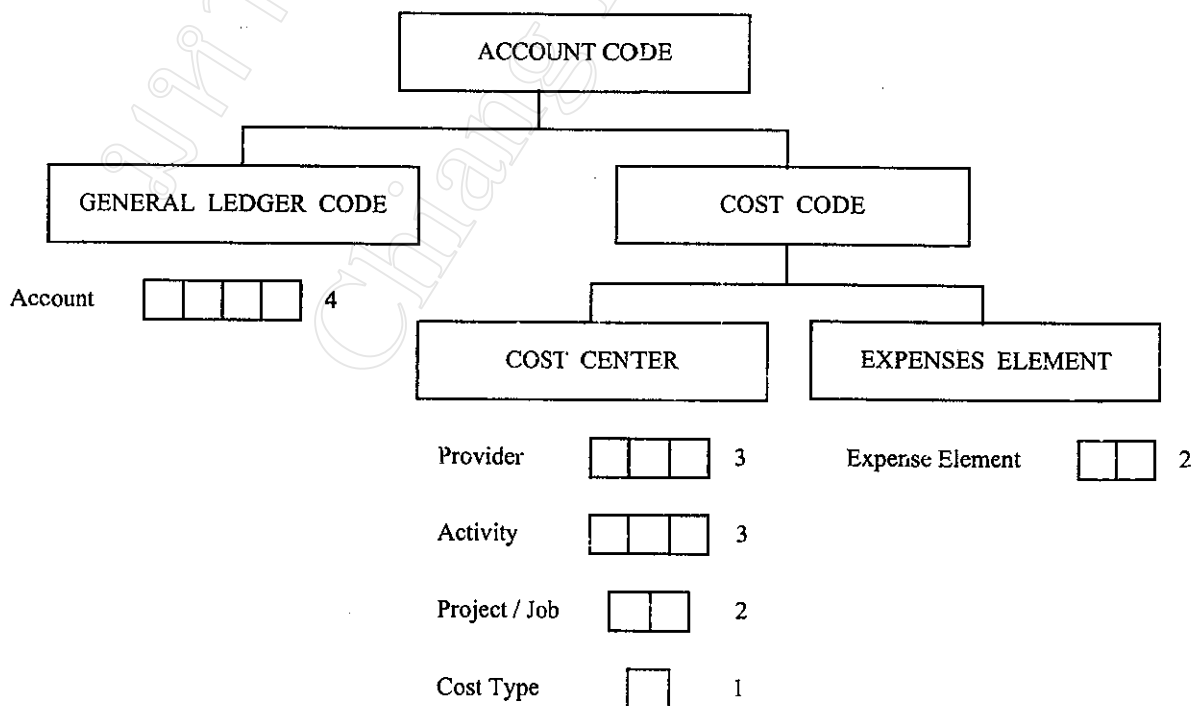
บทที่ 4

การบันทึกบัญชี และการจัดเก็บข้อมูล

ปัจจุบันเหมืองแม่เมาะ บันทึกบัญชีโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการบันทึกบัญชี ภายใต้โปรแกรม MINCOM ประเทศ ออสเตรเลีย โดยมี Mincom International (Thailand) Ltd. เป็นตัวแทนในประเทศไทย ในการบันทึกบัญชีต้นทุนของเหมืองแม่เมาะ บันทึกบัญชีโดยวิธี ระบบต้นทุนตามกิจกรรม (Activity Base Costing : ABC) ภายใต้การบันทึกบัญชีเข้าระบบ เพื่อให้การบันทึกบัญชีเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และจัดทำงบการเงินได้โดยสะดวก เหมืองแม่เมาะได้อาศัยผังบัญชีและรหัสบัญชีในการบันทึกบัญชี ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 รหัสบัญชี คือ GENERAL LEDGER CODE และ COST CODE โดยที่ GENERAL LEDGER CODE หมายถึง บัญชีรายการที่ใช้แสดงชื่อ และเลขที่บัญชี เพื่อแยกประเภท ทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย เพื่อใช้ในการบันทึกบัญชี และจัดทำงบการเงิน ประกอบด้วยตัวเลข 4 ตัว ส่วน COST CODE หมายถึง รหัสบัญชีประเภท ค่าใช้จ่าย ประกอบด้วยตัวเลขผสมตัวหนังสือ 11 ตัว โดยมีโครงสร้างของรหัสบัญชี (Account Code) ดังนี้

โครงสร้างของรหัสบัญชี¹ (Account Code) เป็นดังนี้

ภาพที่ 3 โครงสร้างของรหัสบัญชี

¹ กองบัญชีและงบประมาณ ส่วนบริการกลางเหมือง, คู่มือรหัสบัญชี, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2538 : หน้า 4.

General Ledger Code² ประกอบด้วยตัวเลข 4 ตัว ดังนี้

- 1XXX หมายถึง รายการบัญชีประเภททรัพย์สิน
- 2XXX หมายถึงรายการบัญชีประเภทหนี้สิน
- 3XXX หมายถึง รายการบัญชีประเภททุน
- 4XXX หมายถึง รายการบัญชีประเภทรายได้
- 5XXX หมายถึง รายการบัญชีประเภทค่าใช้จ่ายงานบริการอื่น ๆ
- 6XXX หมายถึง รายการบัญชีประเภทบัญชีพักของรายการทางทรัพย์สิน
- 7XXX หมายถึง รายการบัญชีประเภทต้นทุนผลิตถ่านลิกไนต์
- 8XXX หมายถึง รายการบัญชีประเภทต้นทุนการพัฒนาเหมืองลิกไนต์
- 9XXX หมายถึง รายการบัญชีประเภทตั้งพักอื่นๆ (Clearing)

Cost Code หมายถึง ประกอบด้วยตัวเลขผสมตัวอักษร 11 ตัว แยกออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 Provider³ (หน่วยงานที่ทำ) หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบในการทำงานที่ได้จัดตั้งงบประมาณไว้ และควบคุมการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณที่ได้กำหนดไว้ ประกอบด้วยตัวเลข 3 ตัว โดยสามารถแบ่งระดับได้ ดังนี้

- 0XX หมายถึง หน่วยงานระดับรองผู้ว่าการ
- 1XX หมายถึง หน่วยงานระดับผู้ช่วยผู้ว่าการ
- 2XX หมายถึง หน่วยงานระดับผู้จัดการฝ่ายหรือเทียบเท่าผู้จัดการฝ่าย
- 3XX หมายถึง หน่วยงานระดับผู้จัดการกองหรือเทียบเท่าผู้จัดการกอง
- 4XX หมายถึง หน่วยงานระดับผู้จัดการแผนกหรือเทียบเท่าผู้จัดการแผนก

ส่วนที่ 2 Activity⁴ (กิจกรรม) หมายถึง กิจกรรม การดำเนินงานต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดผลได้ ประกอบด้วยตัวเลข 3 ตัว ตัวอย่าง เช่น

- 000 หมายถึง ไม่ระบุกิจกรรม
- 001 หมายถึง รั้งวัด
- 002 หมายถึง รั้งวัด - ดิน

² กองบัญชีและงบประมาณ ส่วนบริการกลางเหมือง, คู่มือรหัสบัญชี, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2538 : หน้า 7.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 128.

ส่วนที่ 3 Project / Job⁵ (โครงการหรืองาน) ประกอบด้วยตัวเลข 2 ตัว

โครงการ หมายถึง โครงการลงทุนเพื่อกิจการเหมืองที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายตลอดจนระยะเวลาดำเนินงานโดยแน่ชัด นอกจากนี้ยังรวมถึงการลงทุนเพื่อการดำเนินงานปกติ

งาน หมายถึง งานที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งต้องการทราบค่าใช้จ่ายของแต่ละงานตามประเภทต่างๆ

โดยสามารถกำหนดช่วงรหัสไว้ ดังนี้

01 – 20 งานโครงการ

21 – 49 ทำงานให้หน่วยงานในการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

50 – 59 ทำงานให้หน่วยงานภายนอกการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ตัวอย่าง เช่น

00 หมายถึง ไม่ระบุงาน (โครงการ)

01 หมายถึง โครงการขยายเหมืองถักในด สำหรับโรงไฟฟ้าแม่เมาะหน่วยที่ 8 และ 9 ระยะ 1

21 หมายถึง งานคั้นดินขี้เถ้า

58 หมายถึง งานรับจ้างสำรวจแหล่งหินปูน ณ ท่าขี้เหล็ก สหภาพเหมียนมาร์

ส่วนที่ 4 Cost Type⁶ (ประเภทต้นทุน) หมายถึง การจำแนกกลุ่มของค่าใช้จ่ายเป็นกลุ่มต้นทุนของแต่ละหน่วยงาน ประกอบด้วย ตัวเลข หรือตัวอักษร 1 ตัว เช่น

0 หมายถึง งานบำรุงรักษา

1 หมายถึง งานปฏิบัติการ

2 หมายถึง งานด้านวิศวกรรม

4 หมายถึง งานบริหารและธุรการ

5 หมายถึง งานบริการให้หน่วยงานอื่น (นอกเหนือจากหน่วยงานเหมือง)

ส่วนที่ 5 Expenses Element⁷ (ประเภทค่าใช้จ่าย) หมายถึง รายการที่แสดงถึงประเภทค่าใช้จ่ายที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการบันทึกบัญชี ประกอบด้วย ตัวเลข หรือตัวเลขผสมตัวอักษร 2 ตัว

โดยสามารถกำหนดช่วงรหัสไว้ ดังนี้

01 - 09 Materials

10 – 13 Labours

14 – 24 Benefits

25 – 99 Others

⁵ กองบัญชีและงบประมาณ ส่วนบริการกลางเหมือง, คู่มือรหัสบัญชี, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2538 : หน้า 175.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 179.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 181.

ตัวอย่าง เช่น

01	หมายถึง ค่าน้ำมันเบนซิน
10	หมายถึง เงินเดือน
14	หมายถึง เงินจ่ายสมทบเงินทุนสงเคราะห์ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
25	หมายถึง ค่าเช่าบ้าน

จากผังบัญชีจะเห็นว่า เมื่อมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ต้องมีการระบุรหัสบัญชีให้ครบทั้ง 11 ตัว ดังนั้น เมื่อเกิดรหัสบัญชีทั้ง 11 ตัว ทำให้สามารถทราบได้ทันทีว่า ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เป็นค่าใช้จ่ายของใคร กิจกรรมอะไร เพื่องานอะไร และเป็นค่าใช้จ่ายประเภทไหน

การบันทึกบัญชี

การบันทึกบัญชีในส่วนของ สินทรัพย์หนี้สิน ทุน รายได้ เหมือนแม่เมาะจะบันทึกบัญชี โดยอาศัย GENERAL LEDGER CODE เข้าระบบ ส่วนค่าใช้จ่าย ในขั้นต้นจะบันทึกบัญชีโดยอาศัย COST CODE เข้าโปรแกรมสำเร็จรูป MINCOM ภายใต้การทำงานของระบบที่สำคัญ ดังนี้

1. CHART OF ACCOUNT เป็น Module สำหรับการสร้าง แก้ไข หรือ ลบ รหัสบัญชีที่ใช้ในระบบ เพื่อรองรับการบันทึกรายการทางบัญชีทั้งหมดของเมืองแม่เมาะ
2. BUDGET เป็น Module สำหรับการนำข้อมูลทางด้านงบประมาณที่ตั้งและผ่านการอนุมัติเรียบร้อยแล้วเข้าระบบ เพื่อใช้เปรียบเทียบ รายงาน และติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงานของเมืองแม่เมาะ
3. ACCOUNT PAYABLE เป็น Module สำหรับการบันทึกบัญชีทางด้านเจ้าหนี้เข้าระบบ จากใบสำคัญจ่ายเมืองแม่เมาะ ไม่ว่าเจ้าหนี้นั้นจะเกิดจาก การซื้อ การจ้างงาน การเบิกค่าใช้จ่าย ไปจนถึงการจ่ายเงินเพื่อชำระหนี้
4. JOURNAL ENTRY เป็น Module สำหรับการบันทึกบัญชีรายการอื่นๆ ที่ไม่ผ่านระบบ เจ้าหนี้ เช่น การปรับปรุงบัญชี การโอนปิดบัญชี
5. GENERAL LEDGER เป็น Module ที่เปรียบเสมือนบัญชีแยกประเภท โดยแสดงถึงรายการทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย ที่ได้บันทึกบัญชีไว้ทั้งหมด เพื่อนำไปออกงบทดลอง
6. FIX ASSET เป็น Module สำหรับการบันทึกบัญชีด้านทรัพย์สิน คำนวณค่าเสื่อมราคา ไปจนถึงการตัดจำหน่ายทรัพย์สินออกจากระบบ

เหมือนแม่เมาะจะทำการบันทึกบัญชีเมื่อเกิดรายการ และจะทำการผ่านรายการบัญชีทุกสิ้นวัน เมื่อสิ้นงวดบัญชีจะทำการปันส่วนค่าใช้จ่าย (COST ALLOCATION) ตามหลักของระบบบัญชีต้นทุน ตามกิจกรรม โดยใช้ตัวผลักดันต้นทุน (COST DRIVER) ในการแบ่งค่าใช้จ่ายออกเป็น ต้นทุนการผลิต ถ่านลิกไนต์ (งานถ่าน) และ ค่าใช้จ่ายงานพัฒนาเหมืองลิกไนต์ (งานคิน) ในขั้นตอนนี้เรียกว่า COST ALLOCATION จะทำให้เกิดการโอนปิดบัญชีค่าใช้จ่ายจากรหัสบัญชี COST CODE (11 ตัว) ไปรหัสบัญชี GL CODE (4 ตัว) แยกประเภทค่าใช้จ่าย จากนั้นทำการคำนวณต้นทุนการผลิต เพื่อปิดบัญชี และพิมพ์งบทดลองจากระบบ MINCOM เพื่อนำไปจัดทำงบการเงิน ปัจจุบันการจัดทำงบการเงินจัดทำด้วยมือ (MANUAL) โดยใช้ PC ภายได้โปรแกรม EXCEL เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดทำ

เมื่อจัดทำงบการเงินของเมืองแม่เมาะเสร็จเรียบร้อย จะทำการส่งงบการเงินไปให้กองบัญชี และการเงินเมืองส่วนกลาง เพื่อจัดทำงบการเงินรวมของสายธุรกิจเชื้อเพลิง จากนั้นกองบัญชีและการเงินเมืองส่วนกลางจะจัดส่งงบของสายธุรกิจเชื้อเพลิงให้ ฝ่ายกำกับและวิเคราะห์บัญชีและการเงิน เพื่อจัดทำงบการเงินรวมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยจะต้องทำการแปลรหัสบัญชีจากระบบ MINCOM ไปเป็นรหัสบัญชีในระบบ WALKER ก่อน เนื่องจาก สำนักงานใหญ่ได้บันทึกบัญชี ภายได้โปรแกรมสำเร็จรูป WALKER ซึ่งมีโครงสร้างของรหัสบัญชีที่แตกต่างกัน โดยค่าใช้จ่ายของสายธุรกิจเชื้อเพลิงจะไปปรากฏในงบกำไรขาดทุนในส่วนของค่าใช้จ่ายที่เรียกว่าค่าเชื้อเพลิง

การจัดเก็บข้อมูล

ปัจจุบัน เมืองแม่เมาะจะมีหน่วยงานรับผิดชอบในเรื่องของการเก็บข้อมูลทางบัญชี โดยเฉพาะ คือ กองประมวลผลและวิเคราะห์ ซึ่งจะทำการจัดเก็บข้อมูล (BACKUP) เป็นแบบ รายวัน (DAILY) , รายสัปดาห์ (WEEKLY) , รายเดือน (MONTHLY) และ รายปี (YEARLY) โดยเริ่มตั้งแต่ทุกสิ้นวัน จะทำการจัดเก็บข้อมูลที่มีการเคลื่อนไหวในแต่ละวันลงม้วนเทป (TAPE BACKUP) จากนั้นพอครบ 1 สัปดาห์ จะทำการ จัดเก็บข้อมูลที่มีการเคลื่อนไหวใน 1 สัปดาห์ ลงม้วนเทป โดยข้อมูล 1 สัปดาห์ ต่อ เทป 1 ม้วน โดยจะทำเช่นนี้ทุกสัปดาห์ ซึ่งหมายถึง ในม้วนเทปรายสัปดาห์จะมีข้อมูลของรายวัน ทั้งสัปดาห์ พอครบ 1 เดือน จะทำการจัดเก็บข้อมูลรายเดือน ลงม้วนเทป โดยข้อมูล 1 เดือน ต่อ เทป 1 ม้วน จะทำเช่นนี้ทุกเดือน จากนั้นก็จะนำม้วนเทปรายสัปดาห์กลับไปใช้ใหม่ เมื่อครบ 1 ปี จะทำการจัดเก็บข้อมูลที่มีการเคลื่อนไหวใน 1 ปี ลงม้วนเทป ซึ่งเทปม้วนนี้จะถูกเก็บไว้ในตู้เก็บม้วนเทป โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลซึ่งเป็นคนละคนกับผู้ทำการจัดเก็บข้อมูลลงม้วนเทป โดยจะทำการเก็บม้วนเทปนี้ไว้เป็นระยะเวลา 10 ปี เมื่อได้ทำการจัดเก็บข้อมูลรายปีไว้แล้ว จะรอจนกว่าการปิดบัญชีในปีนั้นเรียบร้อย ไม่มีปัญหาต้องแก้ไขใดๆ ก็จะนำม้วนเทปรายเดือนกลับไปใช้ ใหม่